

Ekonomika Vatikánu

Stanislav Trebatický

3. apríla 2020 ✚ *Spoločnosť* ✚ Vatikán

Sídlo pápeža a Svätej stolice – Vatikán – je štátom. Ako každý štát aj Vatikán musí vykonávať okrem svojho duchovného poslania aj funkcie čisto svetské, ktoré súvisia s chodom štátu. Skúsenosť s riadením cirkevného štátu mala Svätá stolica po stáročia. Pápež, okrem toho, že bol hlavou Cirkvi, bol aj politickou hlavou územia v strednom Taliansku. Na tomto území prebiehal život civilného obyvateľstva rovnako ako v iných štátoch. Tento štát mal svoj rozpočet, armádu, úrady a aj ekonomiku.

Samozrejme, ekonomika Pápežského štátu sa výrazne kryla s ekonomikou Cirkvi ako takej. A keďže hlavným zdrojom cirkevného majetku boli milodary a donácie, nutne bol z týchto zdrojov financovaný aj chod Pápežského štátu. Zdroje pochádzajúce z hospodárstva samotného Pápežského štátu, by celkovým potrebám Svätej stolice nestačili. Strata územia po zániku Pápežského štátu preto neznamovala pre Cirkev finančný krach.

Halier sv. Petra

Od zjednotenia Talianska v roku 1870, keď zanikol Pápežský štát, ktorý trval od 8. storočia (donácia franského kráľa Pipina z roku 754) a Cirkev stratila svoju časovú moc, pochádzajú finančné zdroje pápežskej štátnej pokladnice najmä z tzv. *Halieru sv. Petra* a ďalších darcovských príspevkov od veriacich. Táto tradícia pochádza z 8. storočia, keď obyvatelia v Anglicku začali posilať pápežovi každoročný príspevok. Postupne sa tento zvyk rozšíril do celej Európy a následne do celého sveta.

Po zániku Pápežského štátu si bol bl. Pius IX. dobre vedomý, že je vydaný protikresťanským politickým silám na milosť, keďže stratil územnú nezávislosť. Bol odhodlaný si uchovať aspoň tú finančnú. Preto v roku 1871 encyklikou *Saepe Venerabilis* z 5. augusta poďakoval veriacim za všestrannú aj materiálnu podporu a vyzval ich, aby ešte viac napli svoje sily k uchovaniu nezávislosti svätej Cirkvi. Týmto apelom na všetkých katolíkov sveta sa stal Halier sv. Petra oficiálnou prosbou Svätej stolice. Následne sa táto zbierka organizovala na diecéznych a farských úrovniach a vyzbierané príspevky sa odvtedy posielali priamo do Ríma.

Zdroj: flickr.com

Lateránske dohody a odškodnenie

V roku 1929 došlo k urovnaniu sporu medzi Talianskym kráľovstvom a Svätou stolicou, ktoré vyústilo do uzavretia Lateránskych dohôd. Následne vznikol cirkevný štát Vatikán. Dôležitou súčasťou dohôd bolo aj odškodnenie za násilné zmocnenie sa územia bývalého Pápežského štátu. Suma bola vyčíslená na približne 90 miliónov vtedajších amerických dolárov. Tieto zdroje boli použité na nákup akcií a výnosy z týchto akcií tvoria ďalší zdroj financovania chodu Vatikánskeho štátu.

Turistický ruch a iné zdroje

K ďalším finančným zdrojom Vatikánu patrí masívny turistický ruch, ktorý prináša nemalé množstvo financií do štátnej pokladnice. Ten obsahuje aj návštevy cenných umeleckých pokladov či vatikánskej knižnice. S turistickým ruchom je spojený predaj známok, devocionálií, vydávanie rôznych tlačovín, predaj suvenírov a numizmatika.

Prefektúra ekonomických záležitostí

V roku 1967 založil pápež Pavol VI. apoštolskou konštitúciou Regimini Ecclesiae universae úrad, ktorý bol poverený dohľadom nad všetkými úradmi Svätej stolice, ktoré spravujú financie. Nebola to však správa financií samotných, ale len kontrola toho, ako nakladajú s financiami jednotlivé oddelenia kúrie. Prefektúra preverovala rozpočty a finančné výkazy úradov.

Instituto per le Opere di Religione (Inštitút pre náboženské diela)

O správu vatikánskych financií sa ale do roku 2014 v skutočnosti staral Inštitút pre náboženské diela, ľudovo nazývaný Vatikánska banka. História jej ustanovenia siaha do roku 1887, v ktorom pápež Lev XIII. ustanovil Komisiu pre záležitosti milosrdenstva. Názov symbolizoval pôvod financií, ktorými táto inštitúcia operovala; boli to milodary od veriacich. Fakticky to bola centrálna pápežská banka.

Inštitút pre náboženské diela, ktorého názov symbolizoval hlavný cieľ využitia vatikánskych financií, bol založený v roku 1942 pápežom Piom XII. Treba pripomenúť, že banka nebola súčasťou administratívnej štruktúry Svätej stolice a mala značnú autonómiu. Nebola pod dohľadom Prefektúry ekonomických záležitostí.

V 80. rokoch 20. storočia sa banka zaplietala do veľkých finančných a politických škandálov. V roku 1982 skrachovala talianska banka *Banco Ambrosiano*, pričom vlastníkom 10 % akcií bola práve Vatikánska banka. Tá musela následne vyplatiť klientom 224 miliónov dolárov, pričom celkový bankrot sa počítal na 3,5 miliardy dolárov.

Zdroj: commons.wikimedia.org

Celá vec mala nepríjemný politický kontext. Predsedom Banco Ambrosiano bol Roberto Calvi, člen slobodomurárskej lóže P2, ktorý bol neskôr zavraždený za záhadných okolností v Londýne. Jeho telo bolo nájdené obesené pod mostom s názvom Blackfriars Bridge (Most čiernych bratov – stredoveký názov podľa

rehoľného rádu, ktorý mal zrejme blízko kláštora), čo ale v kontexte toho, že členovia lóže P2 sa medzi sebou nazývali „čierni bratia“ vyvoláva nepríjemné úvahy. Calviho sekretár čoskoro spáchal „samovraždu.“

Nasledovala séria vyšetrovaní, tajomných vrážd a priznaní, ktoré sa ťahali až do prvého desaťročia v novom storočí. Všetky tieto temné súvislosti a rôzne ďalšie podozrenia nepridali Vatikánskej banke na dôveryhodnosti a viedli nakoniec k rozhodnutiu zmeniť organizáciu riadenia vatikánskych financií.

Ekonomický sekretariát

V roku 2013 vymenoval pápež František komisiu, ktorá mala skúmať činnosť Vatikánskej banky a o mesiac neskôr rezignovalo vedenie banky na svoje funkcie. V roku 2014 vydal pápež motu proprio Fidelis dispensator, ktorým zriadil Ekonomický sekretariát a Ekonomickú radu, ktoré majú zostavovať rozpočet Svätej stolice a štátu Vatikán a kontrolovať jej hospodárenie.

O dva roky neskôr bola zrušená Prefektúra ekonomických záležitostí a jej právomoci boli prevedené pod Ekonomický sekretariát.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/ekonomika-vatikanu/>